

2014

Jaarverslag van de secretaris van de Stichting Federatie Industrieel Erfgoed Nederland

- **Nieuwjaarsborrel:**

Op 18 januari 2014 werden bijna 50 personen hartelijk ontvangen door **Arno van der Holst** in het voormalige hoofdkantoor van Eurometaal aan de Hemkade in Zaandam. Arno is kwartiermaker van 2014 Mobil. Hij gaf een uitgebreide toelichting op de ontwikkelingen op het Hembrugterrein. Een deel van het complex, waar ooit wapens, draaibanken etc. werden gemaakt wordt nu gerestaureerd en gebruikt door kunstenaars etc. In het kantoor van Eurometaal is tevens het Hembrugmuseum gevestigd. Een museum dat een bezoek meer dan waard is. Na de Nieuwjaarsrede van voorzitter **Jan Reijnen**, volgde onder leiding van een gids een rondwandeling over een deel van terrein. Aangezien het terrein ca. 45 ha groot is, kregen de bezoekers daarna de gelegenheid om met een dikke DAF een rondrit te maken over de verder weg gelegen terrein delen. De middag werd zoals steeds afgesloten met een aangeklede borrel.

- **Jaarvergadering:**

Op 24 mei hielden we onze jaarvergadering in Rotterdam Heijplaat en wel aan de Heijplaatstraat 23 in het voormalige hoofdkantoor van de voormalige Rotterdamse Droogdok Maatschappij. We hadden de beschikking over H.A.J. Baanderzaal die ons een fantastisch uitzicht bood over de Dokhaven. Met 34 bezoekers (inclusief bestuur FIEN), die samen 30 AO's vertegenwoordigden, hadden we een prima opkomst.

Geconstateerd kon worden dat het prima weer voor een jaarvergadering was, want zoals zo vaak was het ook nu weer zonnig en prima van temperatuur.

In vergadering passeerden de gebruikelijke onderwerpen de revue (zie afzonderlijk verslag) met dien verstande dat er dit keer vier leden van het bestuur aftraden, te weten de heren **Helmig Kleerebezem, Arjan Barnard, Roland Blijdenstijn** en **Marcel Overbeek**. Tevens namen de twee adviseurs, de heren **Henk Weevers** en **Peter Nijhof**, afscheid van hun taak. De heren **Jan Reijnen** (voorzitter), **Peter Plasschaert** (penningmeester) en **Geert de Weger** (secretaris) blijven nog een jaar lid van het bestuur met de bedoeling om hun bestuurlijke werkzaamheden op een goede manier over te dragen om vervolgens ook af te treden. De zittingsduur van het "oude" bestuur varieerde van 26 tot 5 jaar. Het was het bestuur gelukt om voor de aftredende leden een goede vervanging te vinden. De nieuwe leden zijn: **Leo Hardus** uit Groningen, **Giel van Hooff** uit Helmond, **Erik Nijhof** uit Utrecht en **Michiel Kruidenier** uit Nijmegen.

Hierna hield mevrouw **mevr. Mijke Harst-van den Berg** een enthousiast verhaal over Continium in Kerkrade en de stichting Teekens aan de wand uit Valkenburg. Op de vraag van de voorzitter of de zaal er mee in wilde stemmen om zowel Continium als Teekens aan de Wand Valkenburg als AO toe laten klonk er applaus.

Na het formele gedeelte werd door de heer **Cor van Asch** van het Rotterdamse Havenbedrijf een enthousiast betoog gehouden over het gebied rond het dorp Heijplaat. Hij sprak daarbij natuurlijk over de Rotterdamse Droogdok Maatschappij (RDM) over het Quarantaine terrein en over het dorp Heijplaat zelf dit aan de hand van vele lichtbeelden.

Na de eenvoudige doch smakelijke lunch werd het programma voortgezet met een transfer per bus naar het Quarantaine terrein waar een wandeling over dit terrein naar het enige rivierstrand in

Rotterdam gemaakt werd. Hoewel de gebouwen met hun rode pannendaken niet bezocht konden worden kregen de deelnemers een goede indruk van het geheel. Dit bijzondere complex is sinds 1980 in gebruik als atelierruimte voor kunstenaars. Vervolgens ging het per bus naar het dorp Heijplaat voor een wandeling door het dorp. Heijplaat onstond als woonwijk voor arbeiders van de Rotterdamsche Droogdok Maatschappij (RDM). De heer **Van Asch** kreeg vele vragen te beantwoorden. Via Heijplaat liepen we naar de RDM-Campus, en konden we binnen constateren dat dit opleidingsinstituut een mooi plek gekregen had binnen de voormalige werfgebouwen. Het aardige is dat je aan de buitenzijde niet direct ziet dat je met een school te maken hebt. De verbouwing heeft plaatsgevonden met het behoud van het karakter van de voormalige machinefabriek van RDM. Dat geldt ook voor de onderzeebootloodsen en overige gebouwen op het terrein.

Tot slot gebruikte het gezelschap in het Dokkaffee een hapje en een drankje. Hier werd de heer **Cor van Asch** bedankt voor zijn goede zorgen.

- **Najaarsbijeenkomst**

Op de **donderdag 3 oktober 2014** bezochten ruim dertig personen de najaarsbijeenkomst over ons Motorvoertuig gerelateerd erfgoed in het hoofdkantoor van de ANWB. Deze dag werd georganiseerd samen met de Werkgroep Motorvoertuig-gerelateerd Erfgoed (WME). Met name **Fons Alkemade** was druk geweest met de organisatie. Gemotoriseerde mobiliteit en in het bijzonder automobilititeit is de laatste honderd jaar op vele terreinen van grote betekenis geweest voor de ontwikkeling van de samenleving. Auto's, vrachtauto's, bussen en andere motorvoertuigen zijn onze wegen gaan bevolken. En langs die wegen verscheen ondertussen een grote verscheidenheid aan bouwwerken, zoals garages, benzinstations, remises, viaducten, wegwijzers en motels. Over het behoud van die bouwwerken ging deze studiedag. Dit omdat de nog bestaande motorvoertuigen uit het verleden inmiddels tot ons mobiel erfgoed worden gerekend en volop gekoesterd. Voor het erfgoed dat gerelateerd was, en is, aan die motorvoertuigen geldt dat veel minder.

De dag begon met een rondrit per historische autobus langs vele voor de automobilist belangrijke plaatsen in Den Haag. Grote en kleine garage passeerden de revue, waarbij goed te zien was hoe dit succesvol wordt (her)gebruikt.

Na de meer dan voortreffelijke lunch, die dankzij het bedrijfsrestaurant voor iedereen anders kon zijn, begon het middag programma. Waarin een aantal casussen de revue passeerden. Want wat doe je met de vaak grote bedrijfsgebouwen nadat ze hun functie verloren hebben.

Namens de ANWB werd het gezelschap namens de ANWB hartelijk welkom geheten door de heer **Hans Buiter** (historicus van de ANWB), waarna **Erik Nijhof** als dagvoorzitter in zijn welkomswoord het vervolg van het programma uitlegde.

De heer **Fons Alkemade** weidde uit over Motorvoertuig-gerelateerd erfgoed, met als vraag: "Wat is het en wat kunnen we er mee?" Waarna de heer **Peter Nijhof** sprak over Motorvoertuig-gerelateerd erfgoed: stiefkind van monumentenzorg. De middag werd vervolgd met een verhaal van **Merel van der Linden** over de mislukte herbestemming van de BBA bus-remise aan de Mastbostraat in Breda. Waarbij duidelijk naar voren kwam dat ondanks de vermeende mogelijkheden de gemeente Breda e.e.a. toch totaal anders en ging voor woningen op het terrein.

Na dit onderwerp werd een film vertoond over de zeer geslaagde restauratie van Garagebedrijf (Ford) Pompen & Verlouw in 's-Hertogenbosch. Aan de hand van herinneringen van een oud medewerkerster werden we door het gebouw gevoerd. Hierna was het de beurt aan **Koos van Lith** eigenaar van het voormalig benzinstation aan de Mulderweg in Nijmegen. Dit gebouw heeft een in het oog springende twaalfzijdige glazen kiosk en een markant ver uitstekende bijna cirkelvormige luifel en een rechthoekig woning- en bedrijfsgedeelte maakt het gebouw bijzonder. In 1977 werd het benzinstation buiten werking gesteld. Door het verleggen van de Graafseweg was de locatie als pompstation onbereikbaar geworden. Daarmee is het station ontkomen aan de verbouwing tot zelfbedieningsstation en in originele staat bewaard gebleven. In 1993 verleende de gemeente Nijmegen architect en huidige gebruiker Koos van Lith een bouwvergunning voor het restaureren van het pand. Momenteel is het in gebruik als diens architectenbureau. Al met al een mooi voorbeeld van hergebruik van een bijzonder gebouw.

Tot slot werd aandacht gevraagd voor het inmiddels zeer verwaarloosde Caltex servicestation dat in de jaren 50 van de vorige eeuw voor de firma van der Cruijs August in Withuis werd gebouwd. Zuid Limburg tussen Eijsden en het Belgische Berneau. Dit benzinstation heeft een grote rechthoekige betonnen dak, annex luifel waaronder pompen, kiosk en serviceruimte waren ondergebracht. Momenteel is alleen nog de basisstructuur van het eens zo fiere benzinstation zichtbaar. De locatie is,

na gebruik door een landbouwmechanisatiebedrijf sinds een paar jaar geheel in onbruik geraakt. Naar het oordeel van **Fons Alkemade** verdient deze locatie beter en is het complex restauratie waardig. Hierna volgde een levendige paneldiscussie onder leiding van de dagvoorzitter. Waarna het geïnspireerde gezelschap napraat onder het genot van een hapje en een drankje. Het was al met al een zeer geslaagde studiedag.

- Gemeenschappelijk erfgoed

Terwijl in Nederland een toenemende belangstelling bestaat voor industrieel erfgoed, geldt dat helaas niet voor de prachtige industriële objecten en gebouwen van Nederlandse origine die zich nu nog steeds in vele landen bevinden. Soms als stille getuige, maar soms nog in vol gebruik of bedrijf. En dan gaat niet alleen om de voormalige Nederlandse koloniën maar ook om landen als Ghana, Rusland, India en Sri Lanka. Daarom organiseerden we op 21 november 2014, in vervolg op de afgelopen jaar druk bezochte studiemiddag over suikererfgoed in de voormalige koloniën, een studiemiddag over spoor-gerelateerd erfgoed met als titel "GEDEELD SPOOR". Een middag waar het spoor-gerelateerd industrieel erfgoed in Suriname, Zuidelijk-Afrika en Indonesië aan bod kwam. In o.a. de genoemde landen zijn nog veel Industriële erfgoederen te vinden die uit vooroorlogs Nederland komen.

De Rijksdienst voor Cultureel Erfgoed (RCE) in Amersfoort faciliteerde deze middag. Zevenenvijftig (57) geïnteresseerden woonden de middag bij, waarbij het ook nu weer opviel dat er veel nieuwe gezichten waren. We werden namens de RCE verwelkomt door de heer drs. **Jean Paul Corten**, projectleider gemeenschappelijk erfgoed. Dagvoorzitter is **Erik Nijhof**.

Guus Veenendaal (spoorweg historicus) beet het spits af met een boeiende voordracht over de ontwikkeling van railvervoer in Nederland en haar connecties overzee.

Waarna **Rob Lureman** (veeluldig bezoeker van Suriname) de aanwezigen vergastte met een verhaal over de spoorwegen in Suriname. Hij sloot af met een verwijzing naar nieuwe spoor/tramplannen die zijn, maar hij vroeg zich daarbij hardop af of dat van de grond zou komen.

Nicholas Carke (Architectuur docent) was de derde spreker, en hij hield een inspirerend verhaal over de voormalige "Nederlands Zuid-Afrikaanse Spoorweg Maatschappij" en wat daar van over is Zuid Afrika. Hoewel hij goed Nederlands spreekt vroeg hij de zaal of het erg was dat hij in het Engels doorging, dit was bleek geen enkel probleem.

Na de theepauze volgde gaf **Michiel van Ballegoijen de Jong** (spoorweg historicus) ons inzicht in zwerftochten over Java en Sumatra waarbij hij systematisch het spoorwegerfgoed aldaar in beeld bracht en boekstaafde. Veel fraaie beelden werden getoond.

Ben de Vries (senior beleidsmedewerker internationaal van het RCE) Sloot aan op het programma van Michiel, door het spoorwegmuseum in Ambarawa (Java) nader voor het voetlicht te brengen. Hij gaf aan dat de laatste jaren een goede samenwerking is ontstaan op gebied van erfgoed in Indonesië.

We bleven vervolgens in Indonesië onder leiding van **Gerard de Graaf** (gepassioneerd spoorwegliefhebber). Hij had ooit het plan opgevat om een boek over de mijnspoorwegen in Nederland te schrijven. Toen bleek dat er ook in Indonesië mijnen waren (geweest) met een spoorwegnet, dacht hij dat dat er wel in een hoofdstukje bij kon. Dat viel echter zwaar tegen. Het onderzoek in Indonesië vergde vele duizenden kilometers met de meest verschillende voortuigen en zeeën van tijd. Maar dat vonden de aanwezigen totaal geen probleem. Immers vele fraaie plaatjes konden zo worden getoond, waarbij **Gerard** een boeiend verhaal had.

Tot slot hield Jaap Nieweg (Stoomtram Hoorn Medemblik) een enthousiast verhaal over de ontwikkeling van het behoud van spoorwegerfgoed. Uit zijn betoog viel op te maken dat er in de afgelopen 40 jaar veel vooruitgang is geboekt. Ook internationaal.

- Loket industrieel-erfgoed.nl

In 2013 ontving het loket industrieel-erfgoed 26 vragen over ons werkterrein. Wederom veel variatie. Gevraagd werd naar van boektitels, mogelijkheden tot herbestemming of Industrieel Erfgoed om in te wonen of als student te onderzoeken. Verder een enkele aanbieding van oude machines en gereedschappen. Verder zijn ook nog adviezen gegeven in het kader van het ont-zamelen van 'museale' collecties en de nodige verwijzingen voor adressen. Deze laatste ook vaak via de telefoon. Hoewel dit laatste niet exact is geturfd, maar globaal gaat het om een 20 tal verzoeken.

- **Website:**

In 2014 werd onze website (www.industrieel-erfgoed.nl) gemiddeld 65 keer per dag geraadpleegd. Voor het gehele jaar 2014 komt dat dus neer op ruim 24.000 bezoekers. In de rubriek “Onlangs verschenen” zijn 25 publicaties besproken. In de rubriek “Actueel” werden 23 onderwerpen voor het voetlicht gebracht.

- **Aangesloten Organisaties:**

In 2014 heeft FIEN een tweetal nieuwe organisaties verwelkomt en wel het Continium in Kerkrade en Stichting Teekens aan de wand in Valkenburg. In 2014 zijn geen AO's uitgetreden. In totaal zijn er bij FIEN nu 57 organisaties bij FIEN aangesloten. Te weten:

<p>Nederlandse VuurtorenVereniging Stichting Industrieel Erfgoed Noord-Nederland Stichting Genootschap Industrieel Archeologisch Geïnteresseerden Stichting Industrieel Erfgoed Gelderland-Flevoland Stichting Hengelo's Educatief Industrie Museum Stichting Mobiele Collectie Nederland Stichting Baet & Borgh Utrechtse Stichting voor het Industrieel Erfgoed Stichting Groene Hart / Industrieel Erfgoed Stichting Herman Heijenbrock (sinds 2010) Vereniging Zaans Industrieel Erfgoed Stichting Industrieel Erfgoed Leiden Stichting Haags Industrieel Erfgoed Stichting Exploitatie Nederlands IJzermuseum Vereniging voor Industriële Archeologie Zuid-Holland Zuid Stichting Cultureel Erfgoed Zeeland / Werkgroep Industrieel Erfgoed Stichting Werkgroep Industrieel Erfgoed Limburg Stichting Historie Grofkeramiek Nederlandse Gemalen Stichting Werkgroep Zwols Industrieel Erfgoed Stichting Europese Kunst & Industrie Tramweg Stichting Stichting Nationaal Smalspoor Stichting Industrieel Smalspoormuseum Nederlandse Watertoren Stichting Betonvereniging - Commissie Geschiedenis van het Beton Vereniging Histechnica Koninklijk Instituut van Ingenieurs (afd. Gesch. der Techniek) BOEi B.V.</p>	<p>Cuypers Genootschap Nederlandse Bruggen Stichting TIMS Nederland / Vlaanderen Vereniging voor Molinologie Stichting Industrieel Erfgoed Helmond Contactgroep Nederlandse Automobiel- en Motorrijwiel-historie Kring Vrienden van 's Hertogenbosch Stichting Federatie Oud-Nederlandse Vaartuigen Federatie Historische Automobiel- en motorfiets-clubs Stichting Historie der Kustverlichting Stichting Industrieel Erfgoed Deventer Stichting tot Behoud van het Torenuurwerk Stichting Veteraan Autobussen Stichting Historische Sluizen en Stuwen Nederland Stichting Tekens aan de wand Werkgroep Niet-rijdend Autohistorisch Erfgoed Stichting Fabrieksschoorstenen Stichting v/h Rotterdamsche Tramweg Maatschappij Vereniging Rijdend Electric TramMuseum Stichting Electric Museum Tramlijn Amsterdam Stichting Industrieel Erfgoed Hoogovens Stichting Industrieel Erfgoed Stad Amersfoort Stichting Brabants Industrieel Erfgoed Stichting Save Our Stork - Hotlo Stichting Industrieel Erfgoed Bergen op Stoom Stichting Industrieel Erfgoed Nijmegen en Omgeving Vereniging Bedrijf & Historie Continium Kerkrade Stichting Teekens aan de wand, Valkenburg</p>
---	---

Geert de Weger
 Secretaris FIEN

